

Kontemplation och evangelisation

Föredrag i Tromsö 23-24 augusti 2001

Biskop Anders Arborelius ocd

(Föredragen är nedskrivna efter bandinspelning)

Helige Ande, led oss på Jesu vägar. Led oss att söka Fadern och förhärliga honom i allt vad vi är och gör. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Vi börjar med en text av Olof Hartman (1906-1982), kanske en oväntad person för att börja dessa dagar för kontemplativa nunnor. Det rör sig om en luthersk teolog i Sverige. Det han försöker säga passar mycket bra in på det tema vi har: kontemplation och evangelisation. Han skriver: "Evangelium är inte en princip, inte en idé. Det är levande som du och jag. Det är en sann människa, född av en jungfru, oss nära. Att älska ett sådant barn, hålla heligheten i sin famn, möta Guds leende, ett människobarns leende, trösta Immanuel, när någon har slagit honom, så känna Guds närhet som när ett barn slår armarna om halsen på den som tröstar det - vara Maria. Att vara Kyrka på det sättet borde vi då inte avge våra desillusioner lite mer tveksamt, uttala oss en aning lågmält, istället lyssna till Guds barnslighet, ge oss tid att vara älskade av det barn som leder vargen och oxen, lejonet och lammet på Guds gröna ängar, böja oss ner och bli så små att vi kan delta i Guds lek på jorden, den heliga mässan."

Denna text visar oss faktiskt på det som vi skall behandla dessa dagar: Guds närhet i Jesus Kristus och att vi får låta oss älskas av honom, att vi får vara Maria, att vi får delta i Guds lek på jorden, den heliga mässan. Ordet evangelium skall vara ett nyckelord för oss här och nu. Det kan låta självklart, men det har inte alltid varit så självklart. Den nyblivne kardinalen, den amerikanske jesuiten Avery Dulles (1918-2008), gjorde en analys av texterna i det Första och det Andra Vatikankonciliet. Han säger att det Första Vatikankonciliet använde ordet evangelium en gång, men aldrig ordet evangelisation. Det andra Vatikankonciliet använde ordet evangelium 157 gånger, evangelisation 31 gånger och evangelisera 18 gånger. Det har alltså hänt mycket mellan det Första och det Andra Vatikankonciliet. En sak som har hänt är att världen har blivit avkristnad, av-evangeliserad. Men tonvikten på Bibeln, på Evangeliet på Guds Ord har också blivit starkare i det katolska medvetandet. Och som en följd av det ser vi öppenheten för den ekumeniska dialogen.

I detta föredrag skall vi se på två punkter: dels det inre livets betydelse för Kyrkan och evangelisationen, och dels hur vi möter vår tids människa. Vem är hon som skall evangeliseras? Det är mycket viktigt att veta vilken slags människa vi möter här och nu. Vi får tro att Guds budskap, evangeliet, det som Kyrkan förvaltar som sin inre skatt, alltid motsvarar det som människor innerst inne längtar efter, även om de på ytan verkar ganska kyliga, ointresserade och likgiltiga. Det viktigaste av allt är kanske att vi litar till fullo på den kallelse, den nåd vi har i Kyrkan. Det kontemplativa livet, både som en särskild grupp i Kyrkan och som en inre kallelse, har alltid ett evigt värde. Kyrkan kan inte vara Kyrka utan det.

På våra breddgrader är kanske den insikten tydligare än i många andra delar av Kyrkan. När jag var i Mexiko för några år sedan hos karmelitsystrarna i Queretaro, hade de blivit inbjudna att stifta ett kloster i ärkestiftet Miami, ett av de stora ärkestiften i USA. Något som förvånade mig var deras förmodan att antagligen bli det första kontemplativa klostret i detta stora

ärkestift. I den universella Kyrkan är det inte överallt som det kontemplativa livet har en så stor plats som hos oss.

Genom det kontemplativa livet kan vi bli bättre rustade att möta den radikala sekulariseringen, den totala avkristningen, nyhedendomen och då se den sekulariserade människan inte som en fiende som skall nedkämpas utan - det tror jag är mycket viktigt - som en vän som skall lockas ut i öknen, där Kristus skall tala ljuvligt till sin brud, för att anknyta till Hos 2:14. Kyrkan litar på den nåd hon har fått. Jesus Kristus är alltid trogen sin brud. Det kontemplativa livet i Kyrkan kan på ett helt unikt och heligt sätt gestalta den innersta föreningen med Jesus Kristus, det som Olof Hartman kallar att vara Maria.

Vi får upptäcka att vi genom vårt dop och vår kallelse får vara Maria i Kyrkans hjärta. Olika kontemplativa traditioner uttrycker det på sitt sätt. Eftersom jag är formad av det teresianska Karmel har jag den vokabulären i bagaget och kommer mest att referera till den. Det betyder inte att jag är imperialist i den meningen att jag inte vill ta till mig något annat. Hos den heliga Birgitta (1303-1373) och hos den benediktinska traditionen är det samma sak. Det finns en inre identifikation med Maria som står inför Jesus Kristus. Man får där, som Thérèse av Lisieux (1873-1897) säger, vara i Kyrkans hjärta. Den personliga, innerliga Kristuskontakten är kärnan i det kontemplativa livet.

Men det är egentligen också kärnan i evangelisationen, att man försöker hjälpa alla arma varelser som irrar omkring utan mål eller mening, att upptäcka att det de egentligen längtar efter är mötet med den människoblivne Guden. Det gäller att hjälpa dem att se, att det är bara det som kan fylla deras innersta längtan och behov. Det är inte lätt. Vi kan inte räkna med att vi får något mirakelrecept för hur vi skall göra, när vi kommer hem i våra kloster för att nå hela massan av ”nyhedningar”. Ändå får vi tro att det i själva det kontemplativa livet finns en nästan magnetisk attraktionskraft.

Kanske just den totala sekulariseringen i våra länder gör det lite lättare för människor här än i de traditionellt katolska länderna som snabbt är på väg därhän. Där har man ändå kvar lite av ett dåligt samvete. Man har vissa fördomar. Man har inte totalt förlorat bandet med kristendomen och Kyrkan. Men man har ofta lite bitterhet, blandad med dåligt samvete som gör att man inte vill veta av mötet med ordensliv, kontemplativt liv, präster och systrar. På våra breddgrader däremot har man hunnit mycket längre i alienationen från kristendomen och börjar tycka att det är intressant. Där har vi kanske en större fördel än man har på många andra håll, där man ännu minns att föräldrarna eller far- eller morföräldrarna hade mycket med Kyrkan att göra. Men vi får tro att hela Västeuropa, och kanske även Östeuropa, är på väg in i total alienation från kristendom och Kyrka. Jag var i somras på Irland, där denna process har gått mycket snabbt. Vi lever i en tid av jäkt med fax och e-mail. Allt går fortare och fortare. Också processen bort från Kyrkan har gått mycket fort. Men det är ingenting som säger att inte processen tillbaka till Kyrkan kan gå lika fort.

Det är viktigt att vi har hoppet och tilliten till att människor kan fascineras och attraheras av det budskap som ryms i det inre livet, det kontemplativa livet, det kontemplativa klosterlivet, som jag här tar som ett block. Budskapet har en inre betydelse för evangelisationen som sådan. Vi skulle kunna säga att det är evangelium att leva detta liv, att tillhöra det, och det behöver inte rättfärdiggöras genom olika yttre åtgärder. Det är viktigt att komma ihåg att man inte behöver göra en massa saker inför behovet av evangelisation för att rättfärdiggöra sin existens i Kyrkan. Sedan är det en annan sak att man kan göra olika saker, men det kontemplativa livet som sådant har en evangeliserande och missionerande funktion utan like.

Därför får man t.ex. i karmeliternas generalat i Rom gång på gång besök av biskopar från missionsländer som vill ha nunnor till sina stift. Vissa av dem återkommer år efter år. Just i de länder där kristendomen ännu är i begynnelsen eller är svag och flämtande, ser man ofta allra tydligast betydelsen av det kontemplativa klosterlivet. För att Kyrkan skall kunna vara Kyrka finns behovet att vara Maria inför Jesus, leva i Kyrkans hjärta och leva i tillbedjan, i kontemplation. Man skulle kunna tycka att i sådana missionsländer behöver man främst sjukvård och undervisning. Det gör man naturligtvis också. Men ofta är man där mer medveten om att man behöver ett hjärta.

Man behöver den ständiga bönen och tillbedjan, som får Kyrkan att utvecklas, att vara sig själv. I andra mer etablerade lokalkyrkor kan man frestas att glömma bort detta behov. Jag skulle vilja säga att vi i de nordiska länderna, i de postprotestantiska länderna, kanske mer instinktivt än reflekterande, har förstått detta. I våra länder är det kontemplativa livet relativt väl företrätt. Därmed tror jag att Guds försyn har gjort oss rustade för det evangeliserande arbetet. I Sverige märker man att för många icke-katoliker är det betydligt lättare att närma sig ett kloster än en församling. En katolsk församling anser man ännu vara till främst för invandrare. Där talar de polska, kroatiska eller vietnamesiska. Det är en annan del av samhället sociologiskt.

Ett kloster däremot är en brinnande buske som vittnar om Gud. Man tänker kanske inte så mycket på varifrån systrarna eller bröderna kommer och vad de har för bakgrund, utan det är i bästa fall en påminnelse om Guds existens eller ett tecken på en annan dimension av tillvaron. Vi märker naturligtvis att inte alla som närmar sig ett kloster har en brinnande längtan efter en levande Gud. Några kan ha hamnat i en personlig krissituation. Många känner sig ensamma och söker gemenskap. Många människor lever så ensamma och isolerade, både från andra människor och från livets mening, att det finns ett desperat behov av gemenskap. En del har insett att i klostren finns någon form av gemenskap, någonting som knyter ihop meningen med livet med deras lilla liv.

Här tror jag att vår lokalkyrka i Norden kanske är bättre rustad än vi själva förstår för den nya situationen. I Sverige hade vi nyligen besök från Bryssel. Man var mycket imponerad när man mötte vår lokalkyrka, där det här elementet är så tydligt. Belgien är ett av de länder där den radikala sekulariseringen går med expressfart. Man har hamnat i en situation som inte är helt lätt att analysera. Hos oss har vi fördelen att människorna är så sekulariserade att de inte längre har några fördomar mot det kontemplativa livet och mot klosterlivet. Därför är det så viktigt att detta liv får framträda i hela sin skönhet och inre rikedom.

Vem är då den människa vi möter? Vilken sjukdom lider hon av och hur kan vi se henne som en älskad vän? A och O är att den människa vi möter måste älskas. Det är inte en fiende som vi skall bekämpa. Det är inte en motståndare som vi skall övertyga med argument. Det går helt enkelt inte i vår tid. Den nordiska människan av i dag är inte logisk och rationell utan en känslomänniska. Det är känslorna som styr. Det kan vi inte göra mycket åt. På våra breddgrader förknippar man allt vad religion, Kyrka och präster heter just med känsla, stämning och emotion. I Frankrike är man kanske mer rationell och tänker mer i logiska begrepp. Men här på våra breddgrader är människorna, vare sig vi vill det eller ej, sådana att religionen blir någonting som har med känslan att göra. Naturligtvis är det inte ett helt katolskt tänkesätt. Men för de människor vi möter är tron, religionen, i första hand någonting som har med den delen av verkligheten att göra. Hur det kommer sig behöver vi inte analysera, men i protestantiskt färgade miljöer är tron ofta mycket kopplad till känslor.

Vi skall se på fem olika åkommor som denna människa lever av. Det handlar om individualism, konsumism, hedonism, relativism och synkretism. För att befria den stackars människa som är nedsmittad av dessa sjukdomar krävs det mod i barm och hopp i sinne. Genom evangeliet får vi den hjälp vi behöver. Det var en liknande situation i urkyrkan. Det var också en tid då det jäste av alla slags åskådningar. I Medelhavsområdet fanns det, när kristendomen bröt igenom, alla slags ideologier, livsåskådningar, religioner och mysteriereligioner som kämpade om herraväldet. Det var en pluralistisk och mycket svåröverskådlig miljö. Men eftersom evangeliet förkunnades så radikalt och totalt förstod människor att detta är det enda äkta brödet på de sekunda varornas marknad. Något liknade får vi tro att det är i dag.

Människan i vårt kulturklimat är starkt präglad av individualism, en företeelse som går tillbaka på renässansen och reformationstiden. I våra länder tänker man inte i det katolska vi:ets anda utan i jagets. Hur finner jag en nådig Gud? Hur blir jag frälst? Det ligger redan i den form av kristendom man har mött, som handlar om jag och Gud och inte om Kyrkan och Gud och hur jag där finner mig själv. Det har skett en stark radikaliserings i den sekulariserade miljön, varvid individens behov, längtan och njutning har ställts i centrum i pedagogik, i politiska termer och i kulturen. Det kan man analysera ända in i detalj.

Vad skall vi då erbjuda denna individualist? Jo, vi kan erbjuda trons lydnad. Det är en befrielse för den individualistiska människan att i tillit få överlåta sig till Kristus. Lydnaden, som har en speciell accent för kontemplativt klosterfolk, finns det en fascination inför. Man undrar hur det är möjligt att gå in i lydnaden och hur man kan lita så mycket på Gud och på en överordnad att man överlåter sitt liv. Det är inte lätt för den stackars individualisten, men det motsvarar en inre längtan att ha förtroende för att någon annan vet mitt bästa. Det ligger både i trons lydnad och i klosterlydnaden att jag lutar på att en annan, Kristus och den som står i hans ställe, vet vad som är bäst för mig.

Det är inte helt lätt, något vi märker när unga människor kommer till ett kloster. De är lika individualistiska som andra, fast på ett mer välstädat sätt. De vet precis hur ett kloster skall vara, det man kallar "novissjukan". De vet exakt hur de andra nunnorna skall vara och de säger det ibland också.

Att dö bort från den individualistiska uppfattningen är inte lätt, men det är en helande död när man helas från den. Innerst inne finns längtan efter gemenskap. Att kunna visa dem på Treenigheten som urbild av all gemenskap och på Kyrkan och kommuniteten väcker alltid en stor glädje. Sedan blir det svårt när de får höra hur de skall göra sig och så. Invändningen sitter så djupt. "Men jag vill ju måla de här fönstren" eller jag vill göra det och det" Istället får de höra: "Ni skall inte äta så gott. Ni skall fasta". I alla fall det första året skall det vara så. Sedan kan det ändra sig.

Människan är väldigt präglad av individualismen. Då gäller det att där hitta den goda kärnan. I varje sjukdom, i varje fenomen finns det något som måste omvandlas av nåden. Det innebär att vi är kallade till en ständig dialog med Guds Du. På det sättet skulle vi kunna säga att det inte bara är negativt med en individualistisk miljö. Där kan man tala till människan som en personlig varelse som är kallad till en personlig gemenskap med Jesus Kristus. Men människan måste renas. Man måste verkligen gå igenom en död för att själv bli liten. Här kan vi se på klosterlöftet lydnad i ett lite nytt perspektiv, som en evangeliserande kraft. Redan ordet lydnad är mycket belastat. Det får inte förvåna oss att det är så. Aldrig har lydnaden missbrukats så mycket som under 1900-talet av de auktoritära ideologierna. Nazismen och

kommunismen använde lydnaden för att ta ifrån människan hennes värdighet. Därför måste ordet lydnad rehabiliteras. Det måste återfå sin evangeliska glans, och det är inte helt lätt. Men det är en spännande uppgift att inte kapitulera och säga att vi inte kan använda lydnaden som är ett belastat ord. Nej, vi måste på något sätt ge lydnaden dess ursprungliga glans tillbaka.

Den andra sjukdomen är konsumism. Man säger ibland att det är den enda ideologi som fungerar i vårt samhälle. Alla konsumerar. Alla vill konsumera, inte bara varor och tjänster utan också människor. Här har man hamnat i en återvändsgränd. Utan att man riktigt har märkt det, har man präglats av den synen. Man brukar säga lite elakt om oss svenskar att vi alltid är ute efter det som är gratis. Kan man få något gratis, vare sig man behöver det eller inte, så kastar man sig över det. Man vill gärna konsumera men helst inte betala för det. Baksidan blir att det är mycket svårt att offra något, avstå från något. Därför är fattigdomen ett motgift mot konsumism. Klosterlöftet fattigdom är dock inte helt enkelt att praktisera i ett överflödssamhälle. Samtidigt vet vi att utomstående ofta är mycket känsliga på denna punkt. De som kommer nya till klostret är ofta mycket kritiska till dess byggnader och levnadssätt. Det brukar inte hålla så länge. Sedan svänger de över åt andra hållet. Men det är något man är känslig för, speciellt hur andra praktiserar denna punkt.

Konsumtionsmönstret sitter så djupt att det också präglar människans förhållande till Gud och religion, vilket är allvarligt. Man betraktar bönen, gudstjänsten, mässan som något som är till för de egna andliga behoven. Här måste vi vara ganska radikala, både i vår förkunnelse och i vår själavård, för mönstret kan förgifta människan inifrån. Varför går vi i mässan? Många säger att det är för att de behöver en bra predikan, en lugn stund eller lite bön. Men det klassiska svaret - ”jag går i mässan för att tillbe Gud, för att det är min plikt som kristen, som människa, att ge Gud det mått av tillbedjan som tillkommer honom” - är det ganska få som rent spontant skulle svara. Att det är så märker vi när folk inte längre vill gå i mässan. Då är det mycket lättare att säga: ”nej, det täcker inte längre mina behov, eller prästen predikar inte tillräckligt bra eller man sjunger inte tillräckligt bra”. Man kan höra allt slags förklaringar som helt bevisar att det är konsumtionsmönstret som präglar människan, också i hennes förhållande till Gud. Det är en allvarlig sjukdom.

Här måste vi med kärlek och omtänksamhet hjälpa den människa, som är ganska sjuk. Hon förstår helt enkelt inte att hon är sjuk, utan hon ser sig vara i sin fulla rätt att kräva utmärkta predikningar av en stackars kyrkoherde i Sverige som ensam skall ta över en församling, där en mängd ordenspräster tidigare har predikat i många år. Då några i församlingen ville inbjuda någon annan präst att predika, sade kyrkoherden nej. ”Nu börjar en ny era, och nu måste ni stå ut med mina bristfälliga predikningar”. Det är viktigt att hjälpa människor att bryta ett konsumtionsmönster, som kan bli deras död som kristna. Det kommer alltid ögonblick när Gud lyckligtvis inte svarar på konsumtionsbehoven och när mässan inte längre ger någon tillfredsställelse. Då kan man möta Gud på ett djupare plan. Här kan det klassiska fattigdomslöftet bli en evangeliserande faktor.

Den tredje sjukdomen är hedonismen. Den är naturligtvis besläktad med de andra sjukdomarna. Hedonism innebär att njutning är det högsta värdet, även om man kanske inte säger det så radikalt. Människan måste njuta av tillvaron, annars har den inget värde. Det avspeglar sig på olika områden. Sexualiteten blir ofta det viktigaste. Men behovet av njutning avspeglas också på andra områden som kravet på att få eutanasi. Människans viktigaste uppgift är njutning. Här har kyskheten och jungfruligheten en oerhörd betydelse. Det mest tragiska är att människan tror att hennes djupaste kallelse och värdighet är att hon skall njuta

av allt och alla. Då blir hon lätt en parodi på sig själv. Den synen konfronteras vi ofta med starkt. Nästan alla pastorala problem vi möter har att göra med att människan är präglad av en konsumistisk och hedonistisk anda, som gör att hon omedvetet reducerar sitt liv till en mycket liten sfär, där hon alltid blir besviken.

Ser man på allting som varor som man skall konsumera eller njuta av, blir man nästan alltid besviken. Då finns det alltid något bättre att längta efter. Den företeelsen ser vi i relationer mellan människor. Är man präglad av denna syn blir det mycket lätt så, att man ständigt byter partner och är på jakt efter den som mest motsvarar de egna behoven. Ofta är det inte en genomtänkt ideologi och därför är det svårare att komma åt. Ändå präglar denna anda mycket de människor vi möter. Här har de tre klassiska löftena en helande funktion. Det betyder inte att de verkar omedelbart. I evangelisationen kan vi göra bruk av den tradition, den skatt vi har på ett mycket tydligt sätt. Faktiskt tror jag att människor ofta omedvetet inser att vi har någonting som de inte har, även om de inte precis vet vad det är.

Den fjärde sjukdomen är relativismen, som också är besläktad med de övriga sjukdomarna. Den innebär att människor har mycket svårt att svälja hela det kristna paketet. De tycker att vissa delar är mycket bra, medan de inte kan med andra delar. Det är en följd av individualismen. Jag måste själv välja min tro, min livsåskådning. Det är inte något jag tar emot som en nåd, som en gåva, som berikar mig och förvandlar mig, utan det är jag som väljer som på ett smörgåsbord. Dagens människa vill själv välja sitt andliga smörgåsbord. Det är en mycket utbredd inställning. Jag minns en konvertit som med stolthet sade, att han hade läst hela den universella katekesen utom det som rörde socialläran. Den menade han sig inte behöva läsa. Andra kan säga, att den katolska mystiken är underbar och att de vill fördjupa sig i den, medan de inte bryr sig om moralläran och sexualiteten. Där har de sin egen syn.

Det selektiva beteende, som är så vanligt när man handlar på snabbköp, övertas också lätt när det gäller religionen och Kyrkan. Samtidigt är det viktigt att även se det goda i detta. Här finns en öppenhet, också för det främmande. Här finns en vilja att möta det okända. Det är viktigt att se att det i alla dessa fenomen finns en frisk kärna som skall frälsas. I hedonismen är det längtan, aptiten efter att fylla sitt djupaste behov. Det är bara Gud som kan fylla det. Men då måste det ske på rätt sätt. Relativismen kan botas genom det vi kallar dogmat, som innebär att tron är fast och inte bara som jello, som geléhallon. Vi behöver en fasthet i födan. Vi behöver uppenbarelsens sanning. Själva ordet sanning har kanske, utan att vi har märkt det, blivit ett borttappat begrepp, också bland kristna i andra kyrkor och samfund. I våra ekumeniska samtal är man inte intresserad av sanningen utan av en slags pragmatisk uppgörelse. Det är mycket allvarligt.

Här behöver vi Thomas av Aquino (1225-1274) som säger: ”Om inte tron är sann, får ni inte tro. Då är den en farlig illusion”. Vi tror ju på Gud för att han är Sanningen, inte för att det är behagligt och för att han får oss att glömma den hårda verkligheten en stund. Den hårdsmälta kosten är mycket viktig för människan i vår tid som gärna flyr bort, drömmer sig bort. Vare sig hon ser på fantasifilmer, actionfilmer eller porrfilmer, är det en flykt bort från verkligheten. Hon står helt enkelt inte ut med livet sådant det är. Då är trons uppgift att visa att Gud har stigit ned i denna hemska värld för att just där möta oss. Vi behöver inte fly ut bland en massa utomjordingar. Nu är det aporna som har blivit populära. Man står inte ut med att vara människa längre, utan nu måste man ha in en massa apor och gorillor i dessa filmer. Det kan vi tycka vara helt absurt. Men människan står helt enkelt inte ut med den här världen. Vi kan i och för sig förstå, om vi läser 1900-talets historia, att nutidsmänniskan har ett fruktansvärt bagage med sig. Därför flyr hon ut bland utomjordingar och gorillor. Även om

det inte är så utpräglat, söker hon sig en egen liten sfär, sin lilla frimärkssamling eller sina krukväxter.

Det kan också den fromma människan göra. Thérèse av Lisieux har med sin iskalla men hjärtevarma realism skildrat ett klassiskt flykttförsök, när hon beskriver den syster i klostret i Lisieux som hade hand om linneförrådet. Hon lade ner hela sin själ på att ha perfekt ordning och ha alla örngotten strukna på ett visst sätt. Det var hennes värld, hennes rike, hennes konungarrike. Det var en fasa för den syster som skulle hjälpa henne och ställde till det, hur väl hon än lade alla örngott och servetter. Här ser vi det allmänmänskliga mönstret att fly från den hårda verkligheten och bygga sig en egen liten värld där man själv är herre. Det kan vara ett linneförråd. Det kan vara bland utomjordingar eller gorillor. Det är helt enkelt flykten från sanningen. Man väljer själv sin värld. Man komponerar sin religion och väljer sina vänner. Här är klosterlivet en väldigt viktig sak. Där väljer man inte vilka människor man vill leva tillsammans med, utan man fogas in i ett sammanhang. Och det är alltid nåd.

Den sista sjukdomen är synkretismen, som är besläktad med relativismen. Man vill sammanfoga allt. Man har den heliga kompromissen som ideal. Det förhållandet kanske är speciellt framträdande i Sverige, som man brukar kalla konflikträdslans land. Politiskt har man sökt konsensus mellan LO och Arbetsgivarna. Man har på alla områden försökt undgå konflikter. Man vill att allt skall gå att hålla ihop. Det är också mycket lätt att även på religionens plan säga, att bara man är snäll, spelar det inte så stor roll vilken Gud man tror på. Det gör detsamma. Det finns även katoliker som säger att här i Sverige vill de vara protestanter, men när de är hemma i Italien eller Tyskland då är de katoliker. Det är mycket lätt att falla in i det här mönstret.

Här kan ordenslivets brudideal - att stå inför Kristus, som är min ende Frälsare - befria människan ifrån den synkretistiska, relativistiska synen. Det finns bara en enda frälsare. Han är min brudgum. Det är viktigt att också jaget får sin plats. Men jag blir detta jag i Kyrkan, i detta Kyrkans vi. Där är Maria den jag identifierar mig med.

När vi möter den människa vi skall evangelisera är det viktigt att vi tar tillvara på det goda hon har med sig. Vi kan inte bara säga till henne att hon är sjuk och att vi skall göra henne frisk, vare sig hon vill eller ej. Vi får istället locka fram de goda frön som finns, också i det som är fördärvat. Det beteendet ser vi i Jesu möten med olika människor. Vi kan tänka på kvinnan med de många männen. Hon längtade innerst inne efter den sanne Brudgummen. Vi har den blinde mannen som längtade efter att se. Evangeliet innebär att Jesus möter människan sådan hon är. Även den syndiga människan har någonting gott, som visserligen har blivit fördärvat eller missformat och måste formas rätt. Så är det också med den tidstypiska människa vi möter. Vi tror att vi kan ge henne evangelium, det goda budskapet. Men det måste ges henne i en dräkt som hon kan förstå, på ett sätt som hon kan smälta.

En av Kyrkans stora svårigheter är att hitta ett sätt som talar till människor. Här får vi räkna med att alltid vara fattiga. Vi får inte tro att det är själva medlet, funktionen som är det viktiga utan innehållet, sanningen, budskapet. Vi lever i en mediavärld. Vi lever i reklamens värld. Det kan vara en frestelse att kyrkan allt för snabbt hoppar på det tåget och säger att det viktiga är att ha en bra informationsavdelning, en bra reklam. I Sverige är man nu i Svenska kyrkan ganska självkritisk till den reklamkampanj man haft. För det första var det inte lätt att förstå vad som menades. Man såg små chokladbitar och andra saker som skulle ge tröst. Det är mycket svårt att översätta evangeliet till medias och reklamens värld. Ibland kan det ge

motsatt rektion. Ändå är vi kallade att förkunna i tid och otid, att möta den människa som behöver evangeliet.

Här kan man som klostergemenskap, som kontemplativ gemenskap först be och sedan reflektera. Däremot tror jag inte att man skall tänka ut en slags strategi, eftersom man i själva sitt liv har den gåva, den nåd som människor väntar på. Jag tror inte man skall hitta på en mängd extra funktioner och säga, att nu måste vi göra det och det också. Då är risken att man glömmer det som är det egentliga motgift man har, det som filosofiskt brukar kalla gratuitet, att man är som rökelsen som stiger upp i tillbedjan inför Gud. Vår stora uppgift i en kultur som är präglad av pengar är att vara ren tillbedjan, ren kontemplation, ren bön, att vi helt enkelt är rökelse. Just det är kanske kärnan som saknas mest, där allt präglas av frågorna vad det vi gör är bra för och vad det tjänar till.

Vi tror istället tror på en värld, där vi, liksom fågeln som svingar sig upp, kan ge Gud det som tillkommer honom, där rökelsen som går upp inför Guds tron är berättigad i sig själv, där människan är skapad till Guds avbild, vare sig hon är viktig eller oviktig, presterar eller icke presterar. I en människosyn som är präglad av utilitarismen blir dessa frågor mer och mer påträngande. Här har ordenslivet en mycket profetisk sprängkraft. Ju mer kontemplativa vi är, desto mer har vi den profetiska sprängkraften. Ju mer vi är och inte bara gör en massa saker, desto mer kan vi delta i evangelisationen. Men det gäller att hitta rätt språk, rätt sätt att förmedla budskapet. Där får vi ibland tänka efter. Det sker inte så mycket genom att vi ägnar all vår kraft åt att tänka ut fiffiga strategier för att övertyga människor som inte vill låta sig övertygas. Det sker inte genom att vi faller i kampanj- och mediafällan utan genom att vi försöker vara trogna det vi är i Guds Kyrka och inför Gud, genom att vara Maria, låta oss älskas av Jesus, leva i hans närhet och finna vår glädje i det. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Föredrag II

Vi ber åter igen om den Helige Andes livgivande fläkt och inspiration.

Helige Ande, öppna Jesu innersta för oss, så att vi i gemenskap med honom kan tillbedja Fadern här och nu. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Också i detta föredrag finns två punkter för vår meditation. Det första är kallelsen till helighet och det andra kallelsen till evighet, och då som källa och inspiration för evangelisation.

I det gudsvigda livet i Kyrkans historia har man alltid pejlat mellan dessa två grundbetydelser. Längre, kanske ända fram till Andra Vatikankonciliet, betonade man att ordenslivet, det gudsvigda livet, var fullkomlighetens stånd. I det allmänna medvetandet har länge heligheten setts som ordensmänniskornas, de gudsvigdas privilegium. Det Andra Vatikankonciliet sätter accenten lite annorlunda. Det betonar allas kallelse till helighet. Genom dopet har alla fått grundkallelsen att ta emot Guds helighet i Kristus som ett frö och att under sitt liv förvandlas av den, så att de kan nå fram till heligheten. Ändå kan vi märka att heligheten fortfarande är starkt knuten till de gudsvigda. Om vi ser på antalet beatifikationer och kanonisationer, ser vi att man ännu inte lyckats dra konsekvenserna av allas kallelse till helighet. Ibland säger man lite elakt att det bara är ordnarna som har råd att driva dessa processer. I Kyrkans vanliga liv är det alltså fortfarande så att heligheten förknippas mycket starkt med det gudsvigda livet.

Det är naturligtvis helt riktigt att det gudsvigda ståndet i Kyrkan skall vara en påminnelse om allas kallelse till helighet.

Den andra aspekten har återigen blivit mer central när det gäller det gudsvigda livets ställning i Kyrkan, alltså att de gudsvigda här och nu tar ut himlen i förskott. De lever redan nu som änglarna. De visar oss alla i Kyrkan vart vi är på väg och vart vi är kallade. De här två grundkallelserna är oerhört viktiga som redskap för evangelisationen. Varje människa är skapad till Guds avbild. Hon är kallad att möta den helige, den evige Guden. Både helighet och evighet är egentligen Guds egna attribut, Guds kännetecken. Ingenting skapat kan av sig självt göra anspråk på det. Men i kristendomen tror vi att vi av nåd blir delaktiga av det i Kristus. Detta som kan tyckas vara något mycket abstrakt, mycket långt borta, behöver illustreras på ett särskilt sätt i Kyrkan.

Det är därför ordenslivet, inte minst det kontemplativa, har en viktig profetisk betydelse som vågmästare mellan ämbetet och lekfolket. Ibland har man sagt att det i Kyrkan bara finns två stånd. Vissa kanoniska texter går i den riktningen och säger att det finns ämbetsbärare eller hierarki och lekfolk. Vissa teologer tvistar igen om detta. Men i praktiken har det i Kyrkan alltid funnits ett tredje stånd, ett begrepp som kanske mer får oss att tänka på den franska revolutionen och *l'ancien regime*. Men vi har inget riktigt bra ord för vad de gudsvigda är i Kyrkan. Men det är mycket viktigt, eftersom det gudsvigda livets uppgift är att hela tiden få oss att vända blicken till Guds mysterium, att inte vilja definiera allt och ha svar på allt utan öppna blicken mot Guds mysterium, mot Gud själv.

I detta föredrag skall vi försöka se att det gudsvigda livet, och då på ett mycket radikalt sätt det kontemplativa livet, alltid har denna uppgift att peka på Gud i hans ogenomträngliga, oförståeliga, större mysterium. *Deus maior*, säger alltid kyrkofäderna. Det behövs någon i Kyrkan som bara har till uppgift att peka på detta mysterium, att vara en ikon som pekar vidare på Gud i hans treeniga, upphöjda härlighet. Det kan utkristalliseras i de två fasetterna: kallelsen att dela Guds helighet och kallelsen att få del av hans evighet.

Här måste vi lita på att det i varje människas innersta finns en hemlig förståelse av detta, eftersom hon är skapad till Guds avbild. Redan på skapelseplanet kan människor uppfatta det gudsvigda livet som ett tecken på något större och annorlunda. De kanske inte har hela teologin och hela den inre förståelsen, men det är mycket påtagligt att även den helt sekulariserade människan ställer sig lite djupare frågor, när hon möter ordenslivet, speciellt det kontemplativa livet,

Ni har berättat i era möten att det rent spontant blir så att ni får människor att tänka efter, att lämna den värld där man bara nöjer sig med att tillfredsställa de grundläggande behoven. Ni är både ett frågetecken och ett utropstecken. Man ställer sig djupare frågor i mötet med ert liv. Men man kan också reagera med ilska och avståndstagande och kritik. Det får vi inte glömma. Det är alltid ett tecken på den Helige Andes ständiga verksamhet. När människor kritiserar Kyrkan och klosterlivet kommer det egentligen an på en undran: varför ni inte är heligare. Varför kritiserar man Kyrkan? Varför kritiserar man präster och ordenssystrar? Jo, man undrar varför vi inte på ett trognare sätt återspeglar Gud, Jesus Kristus och helighet.

För någon tid sedan gick genom världspressen bilden av två rwandiska nunnor som i processen vid Bryssel juni 2001 dömdes för delaktighet i folkmordet. Där ser vi baksidan. Så gott som alla är emot folkmord, men de är ännu mer emot att nunnor utövar det. Även den mest inbitne ateisten är extra upprörd om en präst eller en nunna är delaktig i folkmord. Det är

egentligen ett tecken på att de halvt motvilligt förväntar sig mer av dem. Annars skulle det vara likgiltigt om det rörde sig om en nunna eller en apotekare. Men bara detta att en präst, att en gudsvigd person gör någonting som han eller hon inte borde göra är ett tecken som väcker strid. Bara i detta kan vi se ett implicit erkännande av att den gudsvigda människan har kallelsen att peka på Guds helighet. Ve henne, om hon inte gör det. Skillnaden mellan världen och Kyrkan är, att världen ingen förlåtelse har. Världen förlåter aldrig dessa nunnor. Världen förlåter aldrig Pius XII. Nu bedömer jag inte om de här nunnorna var skyldiga eller inte, men bara det att de på något sätt är indragna i folkmordet väcker strid eller skam, eftersom man förväntar sig ett helgjutet vittnesbörd om helighet. Även den mest sekulariserade människa känner större besvikelse, ilska och vrede mot dessa nunnor än mot politiker, officerare och andra som har gjort sig skyldiga till ännu större delaktighet. Här kan vi bakifrån bekräfta den klassiska insikten i att det gudsvigda livet som sådant är ett vittnesbörd och tecken på Guds helighet.

Samtidigt blir den kritiska grundhållningen alltmer tillspetsad. Någon har försökt förklara det så, att Freuds (1856-1939) människosyn har blivit allmängods. Den går ut på att människan alltid drivs av en dold motivation. När människan gör det goda, gör hon det inte för att vara god, utan för att hon drivs av något annat behov. Det betyder att det finns en inrotad misstro, också mot allt vad godhet och helighet heter i vår tid. När det gällde Moder Teresa av Calcutta (1910-1997) såg man i allmänhet henne som ett helgon, men det fanns grupper intellektuella som kände en viss misstro. Det finns ofta grundmurad misstro mot den rena godheten och heligheten. Det är något nytt som man måste räkna med. Det kan vara mycket svårt att komma åt. Naturligtvis ligger det också någonting riktigt i detta. Vi skulle kunna säga att Freud på något sätt har bearbetat synen på arvsynden och gjort den till en psykologisk profil,

Men vi tror att Guds nåd är större än arvsynden. Människan är i stånd att göra det goda, även om hon i sin motivation kan vara driven av icke helt rena motiv. Det är mycket viktigt att betona. Inte minst i själavården möter vi ofta människor som är helt vingklippta av denna syn och säger: ”Ja, men jag är ju sårad av synd”, även om de kanske inte använder det begreppet. ”Jag drivs också av dolda motivationer. Jag vill hävda mig. Jag vill visa att jag kan göra något gott”. Det kan vara mycket svårt, inte minst i bikten och även i vanliga samtal att hjälpa dessa människor att ignorera detta ständiga psykologiserande, som kan driva dem till förtvivlan. De vågar inte lita på att det finns ren och äkta godhet och helighet.

Samtidigt måste vi ta med i beräkningen att det ligger någonting riktigt i detta. I alla kritiska doktriner, i alla heresier ligger det ett uns av sanning. Man brukar definiera en heresi som en sanning som förstoras upp på alla andra sanningars bekostnad. Vi skulle kunna säga att misstron mot människans äkthet, godhet och helighet bygger på synen på människan som sårad av arvsynden. Men man förstorar upp detta och tar då bort den andra polen, att människan är kallad till helighet, att hon kan förvandlas av nåden. Här har vi katoliker naturligtvis en mycket starkare accent på människans förmåga och kallelse än den klassiska protestantiska synen har.

Människan kan förvandlas av nåden. Och faktiskt tror jag att den vanliga sekulariserade människan ofta tror det också. För henne är det ofta lättare att förstå den klassiska katolska synen på människans kallelse till helighet än den radikalprotestantiska, som inte längre är så vanlig. Även de flesta protestanter tycks ha övergivit den. Det ligger liksom i människans natur att tro att heligheten kan skynta fram här på jorden. I andra religioner ser vi det också. Man har en naturlig vördnad för heliga män och kvinnor i de flesta religioner.

Däremot finns det ett ganska tydligt släktskap mellan Luther (1483-1546) och Freud, även om man kanske inte alltid har sett det förhållandet. Det är viktigt att veta att vi möter denna syn i vår kultur. Ni möter människor som ifrågasätter er kallelse. En klassisk uppfattning är att man går i kloster bara för att man inte har hittat någon man eller kvinna eller för att man är rädd för livet. Det handlar om dolda motivationer, som är mycket uttalade i vår kultur och går tillbaka på både Luther och Freud. Många kan inte tro att en människa kan längta så mycket efter Gud, att hon följer honom så radikalt, utan de tror att det är överblivna döttrar som skickas till kloster. På våra kultursidor finns misstro mot den rena kallelsen till helighet. Man tror helt enkelt inte att det är möjligt att en människa kan längta så mycket efter Gud att hon avstår från allt annat, utan det måste finnas psykologiska faktorer som förklaring.

Samtidigt kan vi inte säga att det är helt fel att beakta dold motivationer, men vi ser dem snarast som något som Guds nåd kan förvandla och göra till något helhjärtat. Här brukar jag alltid peka på Teresa av Avila (1515-1582) som det stora beviset. Hon säger att hennes bejakande av kallelsen till helighet och klosterliv först berodde på att hon såg det som den säkraste vägen att slippa hamna i helvetet. Det kan tyckas vara en ganska rudimentärt. Men så småningom förvandlas detta till en brinnande kärlek till Brudgummen. Att så kan ske är en mycket viktig och hoppfull insikt, inte minst när man hjälper människor. Kallelsen kan börja med en mycket ytlig motivation som sedan kan förvandlas. Vissa går i kloster bara för att få en vacker klosterdräkt eller komma till ett vackert kloster. Det kanske inte är så uttalat, men det kan finnas med sådana motivationer som inte är helt rena.

De dolda och ytliga motivationerna kan renas och förvandlas under resans gång, något som människor är mycket känsliga för. Allt ordensfolk kan vittna om sina sår och svagheter. Ofta är det ett mycket talande vittnesbörd om kallelsen till heligheten, när man kan se att den mänskliga svagheten finns hos de gudsvigda, men att den blir en trampolin till helighet. Det är där som Thérèse av Lisieux har slagit an en så djup sträng. Jag var i sommar på Irland, som har blivit ett mycket sekulariserat samhälle mycket snabbt. Ändå räknade man med att ungefär hälften av befolkningen hade besökt de relikier efter Thérèse av Lisieux som reste runt. Man kan undra hur det skulle ha blivit på våra breddgrader om dessa relikier plötsligt dök upp i våra postprotestantiska länder. På Irland finns det kvar så mycket katolsk substans, att även de som annars hellre går på rockkonserter gick för att möta lilla Thérèse. Faktiskt tror jag att det beror mycket på att man här ser att svagheten har integrerats i kallelsen till helighet.

En viktig fråga i synen på kallelsen till helighet är om den avser min egen eller Guds helighet. Den frågan måste vi ibland ställa både oss själva och klosterlivet. Är det i första hand Guds helighet som vi längtar efter, alltså efter Gud själv, eller är det min helighet? Här kommer även de dolda motivationerna in. Jag vill bli ett helgon, var tidigare den klassiska repliken för många. Frågan är, om jag vill bli det för min egen skönhets skull eller för att reflektera Guds skönhet. Vi kan inte helt stryka ett streck över Freud. Ändå vågar vi tro att det finns en möjlighet att förvandlas av Guds helighet, så att de dolda motivationerna trängs undan mer och mer. Men det är mycket viktigt att vara öppen för att de finns där och att de blommar upp rätt som det är, både i den enskilda människan och i det gudsvigda livet. Något som många fromma gifta katoliker är mycket allergiska för är just hur vi talar om den funktion som det gudsvigda livet har att peka på kallelsen till helighet. De kan ibland bli rasande på oss om vi på ett ensidigt sätt betonar att det gudsvigda livet har denna grundfunktion. Faktiskt måste vi säga att läroämbetet ger dem rätt, eftersom det Andra Vatikankonciliet har satt accenten på dopet.

Däremot har det Andra Vatikankonciliet mycket tydligt förknippat kallelsen till evigheten med det gudsvigda livet. Det sker just nu, när en stor del av människorna har förlorat hoppet på himlen och evigheten. Även många kristna har i praktiken i sitt vanliga, vardagliga liv förlorat inriktningen på evigheten. Det ser vi på olika sätt. Vi kan säga att det i viss mån kan vara något positivt. Tidigare gick vissa människor i mässan bara för att de var rädda för att komma till helvetet. Många var behärskade av rädslan som första motivation. De behärskades inte av kärlek till Gud och till hans rike och en vilja att tjäna honom utan enbart av rädsla att gå evigt förlorade. Rädslans pastoral har till stor del försvunnit. Man brukar säga att redemptoristerna, som t.ex. finns i Danmark, drev rädslan mycket långt i sina missioner och sina predikningar. Det var en allmän och ekumenisk trend att ha helvetespredikningar. Det hade man både i den lutherska kyrkan och i den katolska Kyrkan. Men om rädslan för helvetet blev den första och viktigaste motivationen är det någonting som inte stämmer.

Samtidigt är vissa människor endast mottagliga för hårda bandage. Vi kan inte komma ifrån att många av dem som har försvunnit från Kyrkan hade rädslan som enda band. De stod ofta längst bak i kyrkan bakom pelarna och hängde nonchalant där eller var ute och rökte. Ofta var det stentuffa män mellan 25 och 45 år. Det finns en viss publik som bara nås genom action. När helvetestemat försvann, kom de inte i kyrkan längre. Då ville de ha något häftigare. Faktiskt kan man ibland stöta på samma fenomen hos andra människor också. Jag kommer ihåg en psykiskt mycket svårt sjuk kvinna som ständigt plågades av självmordstankar. Hon sade att det enda som avhöll henne från att begå självmord var att det i katekesen står att självmord är en dödssynd. Annars skulle det vara det första hon skulle göra. Man kan inte helt avfärda detta som enbart något primitivt, för vissa människor är primitiva och kan bara nås på det sättet. Med det vill jag inte säga att vi bara skall predika om helvetet, men om man helt tar bort fruktan för att gå evigt förlorad, kan något av evangeliet också försvinna. Jesus själv talar om att skära tänder och kastas ut i mörkret, lite väl ofta för vår smak. Men vi kan inte bara stryka det.

Det stora och det viktiga är att vi har en kallelse till den eviga härligheten, till delaktighet i Guds inre eviga liv. Det är något som också har kommit i skymundan i det vanliga livet. Det allra svåraste att predika om är himlen. Att vi skall spela på harpor och sjunga Guds lov låter ibland lite för idylliskt och rosenrött. Det är mycket svårt att tala om himlen på ett sätt som får människor att längta dit och inte bara tycka att det låter tråkigt. Om man förut var rädd för helvetet, är man i vår tid rädd för att ha tråkigt. Om man framställer himlen som tråkigt, är man inte intresserad av den. Det är inte lätt att belysa kallelsen till evighet på ett sätt som fascinerar och attraherar människor.

Ändå är människan en evighetsvarelse. Hon längtar efter evighet. Därför har reinkarnationstanken för många blivit ett surrogat. Här måste vi ställa oss allvarliga frågor om hur det kommer sig att så många kristna har hoppat på reinkarnationståget. Det eviga livet har hos många kristna bleknat bort så mycket att de har kunnat köpa reinkarnationstanken. Människan är en evighetsvarelse, och får hon då inte höra det sanna och fulla budskapet om sin kallelse till Guds eviga härlighet, sväljer hon vad som helst.

Här tror jag att konciliet hade en mycket djup intention att låta det gudsvigda livet vara som ett utropstecken, en levande ikon av kallelsen till evighet. Inte bara enskilda utan också kommuniteterna skall peka på den himmelska kallelsen. Ett kloster är alltid ett litet stycke himmel på jorden, inte bara för dem som bor där utan som vittnesbörd. Jag tror att det här temat skulle kunna fördjupas och bli mycket viktigt genom att vi medvetet pekar på att vi här

tar ut himlen i förskott genom våra löften, genom vårt liv i gemenskap och framför allt genom lovsången och tillbedjan som aldrig tystnar.

Kärnpunkten i det kontemplativa livets evangelisation är att det är ett tecken på himlens fullkomliga tillbedjan. Människan är skapad till att förhålliga, tillbe, lovsjunga och tacka Gud. Meningen med hennes liv är att hon skall ge Gud härlighet och pris. Hon kan bara finna sitt djupaste existensberättigande när hon tillber Gud. Hon ger röst åt hela skapelsen. Människan är den enda skapade varelse som kan ge Gud det som tillkommer honom och som han har rätt till i all evighet. Vissa tjuvstartar här på jorden. Klosterlivet är ett slags tjuvstart på himlen. Jesus själv säger att han skall komma som en tjuv om natten. Lilla Thérèse älskar att kalla Jesus för Tjuven som skall komma och röva bort henne.

Människan är skapad för att gå ut ur sig själv och ge en annan, ge Gud, äran och härligheten. Själva synden är egentligen att hon själv vill ge sig denna tillbedjan. Det är så djupt mänskligt att även en människa som står mycket fjärran ifrån allt vad kyrka och religion heter i alla fall känner igen något av detta. Alla andra religioner har något liknande och alla goda hedningar - eller som man ibland säger anonyma kristna - anar något av att människans storhet och sanna väsen ligger i att hon kan gå ut ur sig själv, att hon kan ge Gud äran och som en följd av detta också sin nästa. Hon är inte en varelse som bara tar in, utnyttjar, samlar på hög, utan hon är en utåtgående, självutgivande varelse.

Det kontemplativa livet har som sin grundläggande kärna att vara en plats för ständig tillbedjan, ständigt förhålligande, ett stycke himmel här på jorden. Vi vet inte så värst mycket mer om himlen än att vi där skall se Gud sådan han är och tillbedja honom. Men vi tror också att vi får ta ut detta liv i förskott, att vi genom trons, hoppets och kärlekens gåvor redan här och nu kan ge Gud den tillbedjan som tillkommer honom genom Jesus Kristus. Den grundkallelsen tar det gudsvigda livet på sig att påminna hela Kyrkan om. De andra menar sig ha så mycket att göra att de glömmet det. Man kan också glömma det i ett kloster, för där har man också mycket att göra, men man har där fått det så inpräntat i sitt huvud att man är kallad till tillbedjan och där finner sin glädje att man aldrig riktigt kan glömma det. Man ser det inte som ett ok, som något tungt och svårt utan som den djupaste glädje att man kan besvara Guds kärlek på hela Kyrkans och skapelsens vägnar.

Det är här Jungfru Maria kommer in som den besvarande och bejakande mänskligheten, Det blir ofta lättare att förstå när vi först ser på Maria som den mottagande. För den sekulariserade människan kan man förklara att människans storhet ligger i att hon kan ta emot det som är större än hon själv. Här kan man ofta fördjupa synen på det kontemplativa, feminina klosterlivet som den gudsmottagande mänsklighetens ställföreträdare. Det måste i Kyrkan finnas några som illustrerar vad det innebär. Det kan inte sägas ske på ett sakramentalt sätt i ordets fulla mening, för ordenslivet är inget sakrament. Men det är inte någon nedvärdering, utan det beror på att man inte behöver ett sakrament när man redan fått in en fot i himlen.

Det är viktigt att peka på att ni redan har tjuvstartat himlen. Det kan vara bra att tänka på, när det någon gång inte blir någon mässa. Ni är redan i himlen. Ni skall för hela Kyrkan och för hela världen illustrera vad det är att vara den gudsmottagande mänskligheten - det som är Marias och Kyrkans väsen: att ta emot Gud och förvandlas av honom. Det är en inre delaktighet i Treenighetens liv som har börjat. Evigheten är i full gång. Just detta kan ge hopp till hopploshetens barn.

Vår tids människa har ofta förlorat hoppet. Det började med Karl Marx (1818-1883) som fick människan att hoppas på ett jordiskt paradiset. Då glömde hon himlen och längtade efter att det skulle bli så bra här på jorden att hon klarade sig och fick alla sina förhoppningar infriade. Under 1900-talet förlorade människan också den illusionen. Hon såg hur det gick. De diktatoriska ideologierna utlovade himmelriket på jorden, men det blev inget himmelrike utan ett helvete. Vår tids människa har också förlorat illusionen att jorden är något att hoppas på. Det finns en djupt inrotad hopplöshet och misströstan.

Ändå finns det ännu djupare inom oss en glimt av hopp. Hoppet är ofta det som sitter allra djupast i människan. Även den människa som vet att hon skall svälta ihjäl nästa dag i flyktinglägret i Sudan begår inte självmord. Däremot gör den människa som har förlorat hoppet här på våra breddgrader det även om hon har allt. Det är det märkliga. När hoppet tas ifrån människan slocknar livsgnistan. Det kontemplativa klosterlivet har en grundfunktion att hjälpa människor att upptäcka hoppet på evigheten. Faktiskt märker vi att det finns en spontan förståelse av det, när man ser ett kloster eller en nunna. Det pekar helt enkelt på Gud. När ni går ut och promenerar och människor ser er, kan de få en tanke på Gud. Den funktionen är djup och så naturlig för människor.

De två strängar man skall spela från det kontemplativa, gudsvigda livets sida är alltså kallelsen till helighet och kallelsen till evighet. Det är en kallelse att dela Guds helighet och evighet. Man kan förenkla det ännu mer och säga att det är kallelsen till Gud. I den latinska liturgin finns det vackra uttrycket: *habemus ad Dominum*. Det går inte riktigt att översätta. Vi skulle kunna förkorta er evangelisatoriska uppgift till de latinska orden *ad Dominum*, till Herren. Ni skall få människor att se att hela deras liv är *ad Dominum*, till Herren, hän mot Gud, och då gärna i ett trinitariskt perspektiv. Kristus är vägen till Fadern. Kristus har kommit oss till mötes på vår väg. I det gudsvigda livet efterföljer man Jesus i Andens kraft så mycket som möjligt på hans väg till Fadern. Jag brukar ibland säga att min medbroder Wilfrid Stinissen har bidragit till att popularisera tron på Treenigheten i våra länder. Det märkliga är att Treenigheten för många har varit ett mycket fjärran begrepp. Även många trogna kristna tycker att det är något konstigt och invecklat och något fjärran ifrån deras liv. I praktiken har de kanske mer varit judar eller muslimer i sin gudstro. Men om man läser Wilfrid Stinissens skrifter, ser man att Treenigheten berör allting. Mer än någon annan har han bidragit till att många kristna har återupptäckt Treenigheten. Även om de inte har förnekat den tidigare har de inte låtit sig dras in i det trinitariska skeendet. Jag tror att man skall knyta det gudsvigda livet till den trinitariska nyupptäckten och betona komuniteten, gemenskapslivet som en slags avspegling av Guds inre kärleksgemenskap.

Det kontemplativa ordenslivet har en oundgänglig betydelse i Kyrkan och världen, för ingenting pekar så radikalt på Gud som det. Inte minst måste vi beakta den sista accenten att himlen tas ut i förskott. Ämbetet i Kyrkan är ett sakrament och laborerar med sakrament. Sakramenten är något stort och viktigt som vi inte klarar oss utan, men vi klarar oss inte heller utan den eskatologiska accenten, det som exegeterna kallar den presentiska eskatologin, att eskatologin är närvarande här och nu, att himlen börjar i och med vårt dop. I Kyrkan och i världen måste några illustrera detta. Annars saknas någonting.

Det är alltså en viktig evangelisatorisk uppgift som man inte alltid själv har förstått som gudsvigd. Jag tror att det Andra Vatikankonciliet sätter accenten här, eftersom vi lever i en tid då hoppet om himlen har släckts för många. Det gudsvigda livets uppgift är att återigen få hoppet att flamma upp. Vi är kallade till att i all evighet tillbe och förhärliga Gud och finna vår salighet i detta. Att förklara det är inte helt lätt. Jag vet att det är svårt att förklara för

människor att tillbedjan och förhärligande av Gud är det som gör dem lyckliga. De kan få små glimtar av det när de frågar varför man är så lycklig i klostret. De kanske inte förstår det teoretiskt, men de kan ana det, när de ser människor som är lyckliga i klostret. De är ofta präglade av fördomen att man där är riktiga dysterkvistar.

Kallelsen att tillbe och förhärliga Gud är mycket väsentlig. Det är människans djupaste kallelse och den skall fortgå i all evighet. Vi får visa på att det är möjligt att börja redan här. Det är möjligt att tjuvstarta och det förvandlar människan och helgar henne. Wilfrid Stinissen har också sagt att ordet förvandling är ett mycket typiskt katolskt ord. Vi tror på en förvandling i mässan, men vi tror också på en förvandling i biktstolen, att människan kan förvandlas av Guds nåd och helgas. Hon kan förvandlas från en enbart jordisk varelse som samlar på bankböcker eller sexpartners till en människa som lovsjunger och förhärligar Gud. Det är mycket viktigt att ge människor hopp, för de är ofta präglade av misströstan och misstro.

Hoppet är livsviktigt och vi får hjälpa människorna att höjas upp genom hoppet. Vi får se på klostren som hoppets centraler där man medvetet lever hoppets liv på ett ställföreträdande sätt. Även om man inte möter en enda människa ger man världen hopp. Hoppet kan inte stängas in bakom klausurmurarna, för då sipprar det ut genom små hål. Den mystiska funktion som det gudsvigda livet har i Kristi mystiska kropp är viktig. Genom sin blotta existens i Kyrkan ger det hopp. Det hjälper Kyrkan på hennes pilgrimsfärd till evigheten. Sedan är det olika hur det konkret sipprar ut genom klausurmurarna. Det är underbart att veta att vi kan ge hopp, även om vi tycker oss aldrig nå ut till människorna. Vi kan ta som ett exempel ett kloster som håller på att dö ut och inte vet om det skall fortsätta att existera. Det ger vittnesbördet om att död leder till liv. Genom sin blotta existens ger klostret hopp, även om man där tycker sig leva ljumt och halvdant och i sin ödmjukhet ser att man är långt ifrån heligheten. Bara genom att vara det man är, är man ett tecken på kallelsen till ständig tillbedjan av den helige, evige Guden. Bara genom att vara detta kan man ge människor hopp på vägen. Vi avslutar med att be om den nådegåvan.

Herre, Jesus Kristus, i din Kyrka väcker du ständigt människor att följa dig efter på vägen till helighet och evighet. Ge dem som följer dig på den vägen hopp, glädje och tillförsikt så att de i sin svaghet kan vittna om det som är oändligt mycket större än de själva. I Faderns och Sonens och den Helige Andes namn. Amen.

Predikan 24 augusti 2001

Den heliga Rosa av Lima

Vårt liv här på jorden är bara en mycket provisorisk tillvaro inför den evighet som aldrig skall ta slut, inför den bröllopsmåltid som skall övergå allt vad vi kan tänka eller föreställa oss. Därför är det så viktigt att vi här på jorden vänjer oss vid att leva i bröllopfestens anda, att vi tror att vi kan möta Brudgummen här och nu, att han kallar på oss, att han vill ge oss sin kärlek, att han vill använda oss.

Kära systrar, ni är här just därför att ni har följt Brudgummen och lyssnat till hans röst. Ni har på ett helt unikt sätt sagt att ni vill leva i gemenskap med Brudgummen. Ni vill redan nu ta ut bröllopfesten i förväg. Ni vill offra ert liv för honom. Vi skulle kunna säga att just i er förverkligas det offer som Jeftas dotter (Dom 11) fick göra på ett ännu större och sannare sätt. Ert liv ser ni som en offergåva, som ni bär fram till Jesus Kristus för världens liv. Under de

här dagarna skall vi just försöka tränga in i det mysterium som innebär att ert liv, det kontemplativa klosterlivet, har en inre betydelse för evangelisationen, för att det glada budskapet blir känt, mottaget och förvandlar människorna.

I dag firar Kyrkan den heliga Rosa av Lima. I hennes liv och ord ser vi på ett tydligt sätt detta mysterium. För henne var varje tanke något som fick henne att höja sig upp till Herren. Allt föranledde henne att vända sig till Skaparen. Så är det i det kristna livet och allra mest i det kontemplativa. Allting påminner oss om Brudgummen. Hans sår lyser emot oss i allt det vi är med om. Hans anletsdrag träder fram i allt det vi ser på. Denna innerliga förening med Jesus Kristus, som egentligen är själva dopnåden och som på ett särskilt sätt tar sig uttryck i det kontemplativa livet, är själva evangeliet. I sin förunderliga godhet vill Gud komma oss människor så nära som det bara går.

Den heliga Rosa sade också att hon ville vara som en sten eller en klippa som lade sig för helvetets port så att ingen skulle kunna komma in. Det kontemplativa livet är i sig en förbön för människornas räddning. Kära systrar, genom er bön, ert tålmod och er självutgivelse står ni inför Brudgummen i förbön för världen. Ni kan inte stå ut med att själarna går förlorade. Ni måste kämpa i bön för att evangeliet tas emot och förvandlar människor. Vi får lita på att Kristus i sin oändliga barmhärtighet kan använda oss svaga människor för att göra sig känd och älskad, även när vi inte syns eller märks, även när vi lever i det fördolda.

Just det som är er kallelse, att i ständig bön leva i det fördolda med Jesus Kristus, kan ge världen hopp och tillförsikt. I världen är det som syns, märks och hörs, det som man börjar tröttna på. Man längtar efter ett djupare, sannare liv. Låt oss därför under de här dagarna verkligen öppna oss för den ständiga föreningen med Brudgummen. Låt oss se att vår kallelse att leva i gemenskap med honom alltid bär frukt, att det alltid pekar på den stora bröllopsmåltid som vi är kallade till och som vi här och nu får ta ut i förskott när eukaristin fram bärs. Det underbara är att här och nu får vi dela samma bröllopsmåltid som vi skall ta emot i evigheten. Här sker det under sakramentets slöja, där öga mot öga, ansikte mot ansikte. Men det är samme Brudgum. Det är samma bröllopfest och vi är desamma. Vi är unika varelser, kallade till denna innerliga gudsgemenskap. Låt oss därför ta ut bröllopfesten i förskott.